

**ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ
YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ***
(An Investigation the Relationship of Students' Self-Efficacy
Perceptions and Academic Achievements Related to Geography
Course)

Doç. Dr. Hamza AKENGİN

Marmara Üniversitesi – Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü
hakengin@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Gülten YILDIRIM

Marmara Üniversitesi – Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
gulten_yildirim@hotmail.com

Arş. Gör. Zafer İBRAHİMOĞLU

Marmara Üniversitesi - Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Seyfettin ARSLAN

Marmara Üniversitesi - Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
seyfi_aarslan@hotmail.com

ÖZET

Sosyal bilişsel öğrenme teorisinde öz düzenlemeli öğrenme önemli bir yer tutar. Öz düzenlemeli öğrenme genel olarak öğrencilerin kendi bilgi ve becerilerini değerlendirmelerini, böylece kendi yeterliklerinin farkına varmalarını ve bu değerlendirmeler sonucunda kendi öğrenmelerine yön verebilmelerini içerir. Bu beceriyi edinmiş bireylerin, bu sürecin bir parçası olarak kendilerini değerlendirirken öz yeterlik algıları ile gerçek başarı düzeyleri arasında paralellik gösterecek bir değerlendirme yapmaları beklenir. Bandura, özyeterlik algısı ile gerçek performans arasındaki ilişkinin birçok faktör tarafından etkilendiğini belirtmektedir. Genelde özyeterlik algısı yüksek olan bireylerin akademik başarılarının da yüksek olması beklenmektedir. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı, 10. sınıf öğrencilerinin coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanına ilişkin özyeterlik algıları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Tarama modeli ile gerçekleştirilen çalışmada 289 10. sınıf öğrencisine coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanına ilişkin

---

*Bu çalışma V. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi (13-16 Ekim 2011, Ankara)'nde sunulan "Öğrencilerin Özyeterlik Algıları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki: Coğrafya Dersi Kapsamında Bir Çalışma" isimli sözlü bildirinin geliştirilmiş şeklini içermektedir.

öz yeterlilik formu ve başarı testi uygulanmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında betimsel istatistik ve Pearson korelasyon katsayısı teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucu öğrencilerin öz yeterlik algıları ile başarıları arasında düşük düzeyli fakat anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler-Öz yeterlik algısı, öğrenci başarısı, coğrafya dersi, doğal sistemler öğrenme alanı, lise öğrencileri.

ABSTRACT

Self-regulated learning takes an important place in social cognitive learning theory. Self-regulated learning includes students' consideration of their knowledge and skills, realization of their competencies by this way and direction their learning process. When individuals assess themselves as part of this process, it is expected to make an assessment in parallel between their actual achievement level and self efficacy perceptions if they acquired self-regulation skills. Bandura states that this relationship between self-efficacy perception and actual performance is affected by many factors. In general, people who have high self-efficacy beliefs are supposed to have high academic achievement level. Within this framework, the aim of this study is to investigate the relation between 10th grade students' self-efficacy perceptions and academic achievement levels about natural systems strand in geography course. In this survey study, data were gathered via self-efficacy form and achievement test from 289 10th high school students. The collected data were analyzed by computer using descriptive statistical techniques and Pearson's correlation coefficient technique. The result of the study indicates that there is a significant but low-level relationship between students' academic achievements and self-efficacy perceptions about natural systems strand.

Key words- Self-efficacy belief, student achievement, geography course, natural systems strand, high school students.

1.GİRİŞ

Karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olan öğrenmeyi etkileyen birçok etken mevcuttur. Bu sürece bilişsel yetkinlikler olduğu kadar duyuşsal eğilimler de yön verir. Bu duyuşsal etkenlerden birisini öğrencilerin yapacakları göreve ilişkin motivasyonel inançları ve kişisel beklentileri oluşturmaktadır. Genel olarak sahip olunan yeterlik inançlarının, kişilerin düşünce ve davranışları, motivasyonları, olay ve durumları açıklarken kullandıkları atıf şekilleri üzerindeki etkisi (Bandura, 1997) bireylerin yaşamlarını şekillendirmede önemli bir role sahiptir. Bu çerçevede bireylerin düşünce ve davranışlarını şekillendiren

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

motivasyonel kaynaklardan birisi olarak öz yeterlik (Schunk, 1991) öğrenme hedefinin gerçekleştirilmesinde öğrenmeye hazırlık aşamasından sonuna değin bu sürecin başarısını etkileyen temel faktörlerden birisi olarak değerlendirilmektedir.

“Kişinin, verilen hedeflere ulaşmak için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak gerçekleştirme kapasitesine ilişkin kendi yargısı” olarak tanımlanan (Bandura, 1997: 3) öz yeterlik, bireylerin belirli bir alana dönük tercih ve davranışlarını etkileyebilen bir güce sahiptir. Yukarıdaki tanımdan anlaşılacağı üzere öz yeterlilik algısı, bireylerin sahip olduklarının miktarı ile değil, çeşitli koşullar altında ne yapabileceklerine olan inançları ile ilgilidir (Bandura, 1997). Öz yeterlik teorisyenlerine göre düşük öz yeterlik çeşitli motivasyonel sorunlar doğurmaktadır. Bandura ve bu konunun teorisyenleri bir görevi başarma konusunda düşük öz yeterlik algısına sahip bireylerin o görevden kaçınacaklarını, kolay vazgeçeceklerini; bu görevi başarma kapasitelerinin yüksek olduğunu düşünen bireylerin ise daha istekli katılım göstereceklerini, başarma konusunda daha azimli ve ısrarcı olacaklarını dile getirmektedirler (Bandura, 1997; Margolis vd., 2006). Ben yapabilirim diyebilen bir öğrenci, ben zaten anlayamam, yapamam diyen bir öğrenciye göre her zaman için bir adım önde yer almakta ve öğrenmeye daha yatkın olabilmektedir (Kurbanoglu, 2004). Bu durum öz yeterlik ile özellikle akademik başarı arasında pozitif bir ilişki beklentisini güçlendirmektedir. Genelde öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin akademik başarılarının da yüksek olması beklenmektedir. Tercihleri ve çabayı etkileyebilen bir güç olarak (Schunk, 2009) öz yeterlik algısı yüksek olduğunda bireyin motivasyonunun artmasını sağlayarak göreve daha çok odaklanmayı ve daha fazla çaba sarfetmeyi mümkün kılmaktadır. Bireylerin öz yeterliklerinin düşük olması ise akademik başarıyı engelleyici bir durum olmanın yanısıra uzun vadede kendini gerçekleştiren kehanet misali başarısızlığa ve bireyin psikolojik sağlığını bozan öğrenilmiş çaresizlik davranışına yol açabilir (Margolis vd., 2006). Bu nedenle öz yeterlik algısının akademik başarı ile ilişkisi dikkate alınmalı ve incelenmelidir.

Coğrafya öğretim programı da dahil olmak üzere yapılandırmacı, öğrenci merkezli ve aktif öğrenme yaklaşımlarına dayanılarak hazırlanan programların temel amaçlarından birisi, öğrencilerin kendi bilgi ve becerilerini değerlendirmeleri; bu değerlendirmeleri yaparak kendi

yeterliklerinin farkına varmaları ve bu değerlendirmeler sonucunda kendi öğrenme süreçlerine yön vermelerini sağlamaktır. Açıköz (2008)'e göre aktif öğrenmenin temel koşullarından birisi öğrenenlerin kendi öğrenme sorumluluklarını üstlenmeleri ve kararları kendilerinin almasıdır. Bu durum öğrenenlerin, öğrenme sürecini kendilerinin kontrol etmelerini gerekli kılmaktadır. Buna göre öğrenciler, nasıl öğrenecekleri, ne kadar öğrendikleri, eksiklerinin neler olduğu, ne zaman kimden yardım isteyecekleri gibi birçok duruma ilişkin kararlar alarak öğrenme sürecini yönlendirirler. Bu ise öz düzenleme stratejilerinden birisi olan ve öğrencinin çalışmalarının kalitesiyle ve gelişimiyle ilgili etkinlikleri içeren kendini değerlendirme davranışını gerektirmektedir. Kişinin yapabilecekleri konusunda kendi kapasitesine ilişkin bir değerlendirme sayılabilecek öz yeterliği hakkındaki yargısının oluşmasında daha önceki başarı-başarısızlık deneyimleri, akranlarından ve çevrelerindeki bireylerden edindikleri bilgi, destek (ikna) ve izlenimler, fiziksel özellikleri gibi değişik etkenler rol oynayabilirken (Schunk, 1991) gerçek performansları öz yeterlikleri hakkında en geçerli bilgiyi verir (Schunk,1991; 2009). Bireylerin, kendi öğrenme süreçlerine beklenildiği şekilde yön verebilmeleri için kendi yeterlikleri ile gerçek performansları arasında tutarlı sonuçlara ulaşmaları gerekmektedir. Bu nedenle akademik başarı ve öz yeterlik inancının birlikte incelenmesi, öğrencilerin öz yeterlik algıları ile gerçek performanslarının paralel bir değişim gösterip göstermediğini ve bu tutarlılığa ulaşıp ulaşılmadığını belirleme fırsatı sunmaktadır.

Öz yeterlik, öğrenme düzeyini ve başarıyı yordama gücüne sahip potansiyel bir motivasyonel değişken olarak okul öncesinden yetişkinlik düzeyine geniş bir yaş grubu yelpazesi kapsamında pek çok araştırmanın konusu olmaktadır. Ortaöğretim öğrencileri kapsamında yapılan araştırmalarda öz yeterliğin öğrencilerin bir alandaki başarılarını yordayabilen bir değişken olup olmadığı incelenmiş ve genel olarak öğrenci başarısını yordayan önemli bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akarsu, 2009; Barış, 2009; Duman, 2007; Gold, 2010; Keleşoğlu, 2011; Lodewyk vd., 2009; Mutlu, 2012; Saunders vd., 2004; Özkan, 2003; Özkeleş Çağlayan, 2010; Pektaş, 2010). Yapılan bu araştırmaların matematik, fen bilimleri gibi çoğunlukla sayısal yeteneklerin temelini oluşturduğu alanlarda gerçekleştiği görülmektedir (Pajares, 1996). Bununla birlikte Smith vd.(1999'dan akt. Schunk, 2009)

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

öz yeterliğin alanlara özgü olduğunu, bir alandaki öz yeterliğin her alana genellenemeyeceğini vurgulamışlardır. Öz yeterlik, bireylerin kendilerine ilişkin daha kapsamlı ve genel algılarına göre daha özel, alanlarla özgü bir yapı gösterir (Pajares, 1996). Buna göre öz yeterlik özel alanlar kapsamında incelendiğinde anlam bulmaktadır. Bu nedenle öz yeterlik algısı ile akademik başarı arasındaki ilişkinin çeşitli disiplinlerin öğretimi kapsamında incelenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede coğrafya öğretiminde öz yeterlik algısının başarı ile ilişkisini irdeleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Daha önce de belirtildiği gibi bu ilişki ancak özel alanlar kapsamında incelendiğinde bir anlam ifade etmektedir. Coğrafya konusu bağlamında değerlendirilebilecek bir çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik akademik benlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmışken (Aydın, 2011), Akengin vd. (2010), Bahtiyar Karadeniz (2011), Coşkun (2007) ve Karadeniz vd. (2006) tarafından yapılan çalışmalarda ise sosyal bilgiler ve/veya coğrafya öğretmenlerinin veya öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine ilişkin öz yeterlik algı düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Coğrafyanın önemli bir rol üstlendiği vurgulanan ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz yeterlikleri ile coğrafya dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmemiş olmasının, bu düzeydeki öğrencilerin akademik başarıları ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin bütüncül bir şekilde ele alınmasında önemli bir boşluk oluşturduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede lise öğrencilerinin Coğrafya dersine ilişkin öz yeterlik algıları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin bilinmemesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu çalışma, öğrenciler açısından farklı öğretim alanlarında ortaya konan akademik başarı ile öz yeterlik ilişkisinin, Coğrafya alanı için de geçerli olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır ve bu ilişkiyi inceleyen sınırlı literatüre katkı yapmayı amaçlaması önemli görülmektedir. Öğrencilerin Coğrafya dersi konusundaki öz yeterlik algı ve başarı düzeyleri bir öğrenme alanı (doğal sistemler) çerçevesi içerisinde ele alınarak sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte daha önce de vurgulandığı gibi öz yeterlik ve başarı değişkenlerinin birlikte ele alındığı çalışmalar genel olarak sayısal alanlardaki durumu belirleme üzerine gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin sözel alandaki dersler hakkındaki öz yeterlik algıları ile başarıları arasındaki ilişkinin incelenmemiş olması da

varolan boşluğu ayrıca derinleştiren bir durumdur. Bu çalışmanın sözel bir alan olarak kabul edilen coğrafya konusunda yapılmış olmasının da ilgili literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 10. sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
2. 10. sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki akademik başarıları ne düzeydedir?
3. 10. sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki başarıları ile öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.YÖNTEM

21.Desen

Bu araştırma liselerin sözel bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin Coğrafya dersi konusundaki özyeterlik algı düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığından ilişkiisel tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Araştırmada nicel veri toplama ve analiz yöntemleri kullanılmıştır.

2.2.Evren - Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili merkez ilçelerinde öğrenim gören lise 10. sınıf sözel bölüm öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çerçevede 2 Anadolu yakası ve 3 Avrupa yakasından olmak üzere toplam 5 ilçeden (Kadıköy, Ümraniye, Bağcılar, Fatih ve Bakırköy) ikişer lise, her liseden de 60 öğrenci örneklem dahil edilmiştir. İlçeler belirlenirken farklı sosyo-ekonomik profili yansıtabilecek ilçelerin örneklem alınmasına çalışılmıştır. Veri toplama süreci sonunda 289 öğrenciden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmıştır. Örneklem cinsiyet ve öğrenim görülen okulun bulunduğu ilçeye göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 52’si kız, % 48’i ise erkektir.

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 1: Örneklemin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

		Cinsiyet (n)				Toplam	
		Kız		Erkek			
		f	%	f	%	f	%
İlçe	Fatih	27	51	26	49	53	100
	Bağcılar	34	64	19	36	53	100
	Kadıköy	18	75	6	25	24	100
	Ümraniye	34	37	57	63	91	100
	Bakırköy	38	56	30	44	68	100
Toplam		151	52	138	48	289	100

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen “Doğal Sistemler Öğrenme Alanı Başarı Testi” ve öğrencilerin doğal sistemler konusundaki özyeterlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen “Doğal Sistemler Öğrenme Alanı Özyeterlik Formu” ile toplanmıştır. Öz yeterlik formunun geliştirilmesi sürecinde öğrenme alanının kazanımları incelenerek, bu kazanımların edinilmesinin göstergeleri olabilecek bazı davranış ifadeleri yazılmıştır (...yapabilirim, ...tartışabilirim, ...açıklayabilirim vb.). Yazılan ifadeler dört araştırmacı tarafından ayrı ayrı, daha sonra birlikte incelenerek forma en doğru şekli verilmeye çalışılmıştır. Bu süreç sonunda oluşturulan form 3 uzmanın incelemesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneri ve düzeltmeler ışığında forma son şekli verilmiştir. Formun son şekli 31 maddeden oluşmaktadır. Formdan elde edilen ölçümlerin güvenilirlik testi sonucunda Cronbach alfa katsayısı .838 olarak hesaplanmıştır. Bu açıdan ölçümlerin iyi bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Başarı testi ise yine öğrenme alanının kazanımlarından yola çıkılarak farklı çeşitte sorular (çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru yanlış, açık uçlu, sınıflama soruları vb.) içerecek şekilde geliştirilmiştir. Başarı testinin geliştirilmesi sırasında coğrafya öğretimi alanında çalışan bir uzmanın ve 3 coğrafya öğretmeninin görüşleri alınarak teste son şekli verilmiştir. Soruların puanlanması şu şekilde yapılmıştır: 20 test maddesi: 60 puan; 1 açık uçlu soru: 10 puan; 4 doğru-yanlış testi: 10 puan; 2 sınıflama sorusu: 16 puan; 1 kısa yanıt sorusu: 4 puan.

2.4.İşlem

Araştırma verilerinin toplanması için öncelikle İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma uygulama izni alınmıştır. Daha sonra belirlenen okullarla iletişime geçilerek verilerin toplanması için uygun zaman belirlenmiş, veriler araştırmacılar tarafından bizzat toplanmıştır. İlişkisel tarama yönteminin benimsenmesi nedeniyle her öğrenciye öz yeterlik formu ile başarı testi birlikte verilmiş, iki araca da tam yanıt veren öğrencilerden toplanan veriler dikkate alınmıştır.

2.5.Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler öncelikle düzenlenerek analize uygun hale getirilmiştir. Bu işlem sırasında veri toplama araçlarından herhangi birisine yanıt vermeyen öğrencilerden toplanan veriler elenmiş, iki araca da yanıt veren öğrencilerin verileri analize dâhil edilmiştir. Açık uçlu bilgi testi sorularının dezavantajlarının azaltılması için her bir öğrencinin başarı testindeki açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuş, araştırmacıların verdikleri puanların ortalaması her bir öğrencinin açık uçlu sorusunun puanı olarak belirlenmiştir. Daha sonra öğrencilerin toplam başarı puanları hesaplanmıştır. Öğrencilerin başarı testinden alabilecekleri en düşük puan 0, en yüksek puan ise 100'dür.

Özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilen özyeterlik algısı formunda olumlu ve olumsuz maddeler tersinden puanlanacak şekilde 1 en düşük özyeterlik algısını, 5 ise en yüksek özyeterlik algısını ifade edecek şekilde derecelenmiş ve buna göre kodlanmıştır. Veriler girildikten sonra olumlu maddelerin puanlama işleminde dönüştürme işlemi yapılmıştır. Daha sonra her bir öğrencinin formdan aldığı toplam puan hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin bu formdan aldıkları yüksek puanlar yüksek özyeterlik algısını, düşük puanlar da düşük özyeterlik algısını temsil etmektedir. Öğrencilerin öz yeterlik formundan alabilecekleri en düşük puan 31, en yüksek puan ise 155'tir. Buna göre anketin aralık katsayısı 24,8 olarak hesaplanmış, aralık katsayısından yola çıkılarak elde edilecek toplam puanın grup aralıkları ise şu şekilde hesaplanmıştır: Kesinlikle Katılmıyorum (1): 31-55,7; Katılmıyorum (2): 55,8-80,5; Kısmen Katılıyorum (3): 80,6-105,3; Katılıyorum (4) 105,4-130,1; Kesinlikle Katılıyorum (5) 130,2-155.

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Düzenlenen veriler istatistik programı aracılığı ile nicel veri analizi tekniklerine uygun olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin öz yeterlik düzeyleri ile başarı düzeyleri betimsel istatistik analiz teknikleri kullanılarak (aritmetik ortalama, standart sapma), öz yeterlik puanları ile başarı puanları arasındaki ilişki ise Pearson korelasyon katsayısı tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları araştırma sorularına paralel olarak sunulmuştur.

3.BULGULAR

Bilgi testi ve öz yeterlik formu kullanılarak toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular araştırma sorularının izlediği sıraya bağlı olarak üç başlık altında sunulmuştur. Birinci ve ikinci başlıklar altında örneklem grubunun öz yeterlik formundan ve bilgi testinden aldıkları puanların betimleyici istatistikleri sunulmuş, üçüncü başlık altında ise öğrencilerin öz yeterlik algıları ile başarı puanları arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

3.1. Öz Yeterlik Algı Düzeyine İlişkin Bulgular

Çalışmanın ilk araştırma sorusu “Öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ne düzeydedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Araştırma sorusunun yanıtlanması için öğrencilerin öz yeterlik formundan aldıkları puanlar betimsel istatistik analizine tabi tutulmuş ve analiz sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Örneklemin Öz Yeterlik Algısı Puanlarının Minimum, Maksimum, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri					
	n	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	ss
Öz yeterlik Formu Puanları	289	51.00	155.00	102.6505	17.19513

Tablo 2’ye göre öğrenciler öz yeterlik algısı formundan en düşük 51, en yüksek ise 155 puan almışlardır. Öğrencilerin öz yeterlik formundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması ise 102.65’tir. Örnekleimde yer alan öğrencilerin öz yeterlik algılarının aritmetik ortalamaları “Kısmen Katılıyorum (3): 80,6-105,3” grup aralığına denk düşmektedir. Buna göre öğrencilerin öz yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

3.2. Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki başarıları ne düzeydedir?” şeklinde dile getirilmiştir. Doğal sistemler öğrenme alanı kapsamında geliştirilen bilgi testi ile ölçülen öğrenci başarıları puanlarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Örneklemenin Başarı Testi Puanlarının Minimum, Maksimum, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri					
	n	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	ss
Başarı Testi Puanları	289	5.00	85.00	35.3910	16.42183

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin testten en düşük 5, en yüksek ise 85 puan aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması ise 35,39’dur. Öğrencilerin testten alabilecekleri en düşük puanın 0, en yüksek puanın ise 100 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin genel başarı düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

3.3. Öz Yeterlik ile Başarı Düzeyi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ile başarı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ile aynı konudaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı Pearson momentler çarpım katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Örneklemenin Doğal Sistemler Öğrenme Alanı Konusundaki Öz Yeterlik Algısı ile Başarı Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları		
		Öz yeterlik algısı
Başarı	r	,228**
	p	,000
	n	289
** p< .01		

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 4'ün sonuçlarına göre öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algı düzeyleri ile başarı düzeyleri arasında pozitif yönde, düşük düzeyli fakat anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,228$, $p<.01$). Bu ilişki öğrencilerin öz yeterlik algılarının arttıkça başarı düzeylerinin de artacağı, aynı şekilde azaldıkça başarı düzeyinin de azalacağı şeklinde ifade edilebilir.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, 10 sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ile akademik başarıları ve bu iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları öğrencilerin doğal sistemler öğrenme alanındaki başarı durumlarının genel olarak düşük, öz yeterlik algılarının ise orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile öz yeterlik algıları arasında ise düşük fakat pozitif yönde doğrusal anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Coğrafya öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel bilgi alanlarından birisi, insan ile yeryüzü arasındaki ilişkiyi yoğun şekilde etkileyen ve şekillendiren fiziki coğrafya ile ilgili konulardır. Coğrafyanın daha çok fiziksel boyutu ile ilgili olan bu alana ilişkin edinilen çeşitli bilgi ve becerilerin coğrafya ile ilgili birçok konunun anlaşılmasında temel oluşturduğu söylenebilir. Coğrafya öğretim programında bu temeli oluşturmak için gerekli birçok bilgi ve becerinin doğal sistemler öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırıldığı görülmektedir. Dünyada yaşanan değişimler ışığında daha iyi bir dünya yaratmak için önemli bir sorumluluk yüklenen (Wiegand, 1997'dan aktaran Akengin, 2007) ve bireylerin yaşadıkları çevre ve dünya hakkındaki temel bilgileri edindikleri Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusunda öğrencilerin gösterdikleri düşük başarı düzeyi Coğrafya dersine yüklenen bu sorumluluğun tam anlamıyla gerçekleştirilemediği şeklinde yorumlanabilir. Alanın temel bilgi ve becerilerinin edinilmesinde yaşanan bu sorunların sonraki öğrenme yaşantılarını olumsuz etkileyebileceği tahmin edilebilir. Bu durumun nedenleri ayrı bir inceleme konusu olmakla birlikte günümüzde ortaöğretim kurumlarında coğrafya öğretimi konusunda yapılan bazı çalışmalar bu sorunun olası nedenlerine ışık tutacak niteliktedir. Coğrafya öğretimi konusunda yaşanan sorunları belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen araştırmaların sonuçlarına göre öğrencilerin coğrafya öğrenmede kendilerini başarısız nitelendirmeleri, coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanmamaları, programların öğrenci düzeyine uygun olmadığı, öğrencilerin ders kitabındaki konuları sıkıcı bulmaları, coğrafya öğretmenlerinin dersleri zenginleştirebilecek ve etkili hale getirebilecek yöntemleri ve materyalleri kullanmamaları, okulların materyaller ve teknik donanım açısından yetersiz olması, öğretmenlerin program konusundaki eğitiminin yetersiz olması, öğretmenlerin öğrencilerin coğrafya dersine ilgilerinden memnun olmamaları, temel sorunlardan bazılarını oluşturmaktadır (Elmas, 2006; Güler, 2006; Güngör Kazan, 2010). Tüm bu sonuçlar, coğrafya öğretiminde yaşanan başarısızlıkta öğretmenden, öğrencilerin kendi tercihlerinden, öğrenme sürecinden kaynaklanan etkenler olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte coğrafya öğretiminde çeşitli yöntem ve uygulamaların öğrenci başarısı üzerinde anlamlı etkisinin olduğuna ilişkin birçok uygulamalı araştırma sonucu mevcuttur. Örneğin Coğrafya dersinde bellek destekleyicilerin erişi, tutum ve kalıcılığa etkisini deneysel bir yöntemle araştıran Göl (2009), bellek destekleyicilerin öğrencilerin çalışılan konudaki başarıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu belirlemiştir. Akşit (2007)'in yaptığı çalışmada ise coğrafya öğretiminde aktif öğretim yöntemlerinin kullanımının öğrencilerin coğrafya konusundaki başarıları ve tutumları üzerindeki etkisi incelenmiş ve aktif öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin coğrafya başarısını arttırdığı tespit edilmiştir. Ortaya konan bu sonuçlar Coğrafya dersindeki eğitim durumlarının başarıyı artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin coğrafya dersine yönelik öz yeterlik algıları ise orta düzeyde tespit edilmiştir. Lise öğrencilerinin coğrafya dersi konusundaki öz yeterlik algılarının incelendiği bir çalışma ile karşılaşılmamış olması bu sonucun yeni araştırmalarla test edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Çok boyutlu bir yapıya sahip olan ve birçok faktörden etkilenen öz yeterlik algısının geliştirilmesinde hem okul içi hem de okul dışı unsur ve yaşantıların ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin öz yeterlik algılarının göreceli olarak başarı düzeylerine göre daha yüksek olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Fakat öğrencilerin gerçek başarı düzeyleri ile öz yeterlik algı düzeylerine ilişkin ortaya çıkan bu sonuçta dikkati çeken bir durum söz konusudur. Öğrencilerin akademik başarı

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

puan ortalaması “düşük” düzeyde olmasına rağmen öz yeterlik algı puanları ortalaması “orta” düzeyde tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi öğrenciler kendilerini kısmen yeterli hissetmelerine rağmen düşük başarı göstermektedirler. Bu durum kendilerine ilişkin gerçekçi bir değerlendirme yapamadıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmanın odaklandığı temel sorulardan birisi de öğrencilerin Coğrafya dersi doğal sistemler öğrenme alanı konusundaki öz yeterlik algıları ile akademik başarıları arasında bir ilişkinin var olup olmadığıdır. Araştırma sonucu, 10. sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri ile öz yeterlik algıları arasında düşük fakat pozitif yönde doğrusal anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre öğrencilerin öz yeterlik algıları ile başarıları birbirine paralel olarak artmakta ya da azalmaktadır. İlgili literatürde ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya konusundaki öz yeterlik algıları ile başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle bu çalışmada ulaşılan sonuç, coğrafya alanında farklı bağlamlarda incelenmelidir. Bununla birlikte öz yeterlik algısı ile akademik başarı arasında bir ilişkinin var olduğu şeklindeki araştırma sonucu, lise öğrencileri kapsamında farklı alanlarda gerçekleştirilen ve öz yeterlik ile başarı arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koyan araştırmaların sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmalardan bir grubunda (Gold, 2010; Keleşoğlu, 2011; Saunders vd., 2004) lise öğrencilerinin öz yeterlik algılarının genel akademik başarıları üzerinde etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik ile başarı arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koyan araştırmalardan bir diğer kısmı ise öz yeterlik ile uluslar arası düzeyde gerçekleştirilen sınavlarda ve/veya özel konu alanlarındaki başarı ilişkisine odaklanmıştır. Örneğin Barış (2009), Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Çalışması (TIMSS) 1999 ve 2007 sonuçlarına göre, öğrencilerin öz yeterlik inançları, matematiğe yönelik tutumları ve matematiğe verdikleri değer düzeylerinin TIMSS-1999 ve TIMSS-2007 matematik başarılarını yordama düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını incelediği çalışmasında öz yeterlik inancının TIMSS 1999 ve TIMSS 2007 matematik başarısının bir yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir. TIMSS 2007 verilerine dayalı olarak fen bilimleri başarısı açısından benzer bir inceleme yapan Pektaş (2010), öz yeterliğin öğrencilerin fen başarılarını yordayan bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. Akarsu (2009)'nun PISA 2003 Matematik Okuryazarlığı üzerinde öz yeterlik ve motivasyonun etkisini Türkiye ve

Finlandiya örnekleri çerçevesinde karşılaştırdığı çalışmasında, her iki ülkede de öz yeterliğin matematik başarısının güçlü bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öz yeterliğin özel akademik alanlardaki akademik başarı ile ilişkisinin incelendiği çalışmalarda da biyoloji konusundaki öz yeterlik ile biyoloji başarıları arasında bir ilişkinin bulunduğu (Mutlu, 2012; Özkan, 2003); 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin İngilizce konusundaki öz yeterliklerinin İngilizce başarılarını yordadığı (Duman, 2007); geometri dersine yönelik öz yeterlik algısının ve geometri dersine yönelik tutumun geometri dersi akademik başarısını yordadığı (Özkeleş Çağlayan, 2010), beden eğitimi derslerine ilişkin öz yeterliğin hem kızlar ve hem de erkek öğrenciler için başarıyı yordadığı (Lodewyk vd., 2009) tespit edilmiştir. Bu çalışma ile lise öğrencilerinin belirli alanlardaki öz yeterlik algıları ile akademik başarıları arasında bir ilişkinin var olduğu şeklinde belirmiş bu genel örüntüye Coğrafya dersi de eklenmiştir.

10. sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersinin bir öğrenme alanı olan doğal sistemler öğrenme alanı kapsamındaki akademik başarıları ile öz yeterlik algıları arasında tespit edilen ilişki, coğrafya öğretiminin amacına ulaşmasında öz yeterliğin bir değişken olarak her zaman dikkate alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bununla birlikte daha önce de vurgulandığı gibi öğrencilerin gerçek başarıları ile öz yeterlik algıları arasında tutarlı olmayan değerlendirmeler yapmış olmaları ise öğrencilerin öz yeterlik inançlarının güçlendirilmesi ve özellikle öğrenme sürecinde kendi hedeflerini belirlemeleri, uygun strateji seçmeleri, planladıkları yolda ilerlemeleri ve ulaştıkları sonucu ve kendi çabalarını değerlendirebildikleri öz düzenlemeli öğrenme olarak adlandırılabilen çalışma tarzını edinmeleri konusunda desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Nitekim öz yeterlik algı puanları gerçek başarılarına göre olumlu olarak daha yüksek olsa da gerçek performanslarını yansıtmayan bir durum ortaya çıkmıştır.

İlgili literatür, genel olarak öz yeterliğin başarının bir yordayıcısı olduğuna işaret etmekte, çalışmalarda yüksek öz yeterlik inancına sahip olan öğrencilerin öğrenme konusunda daha çok motivasyon sahibi olarak daha yüksek başarı gösterdiklerine vurgu yapılmaktadır. Bu çalışmada gerçekleştirilen korelasyon analizinin sonuçları iki değişken arasında anlamlı ilişkinin varlığını göstermekte fakat bir neden sonuç ilişkisi kurulmasına imkan vermemekte, hangi değişkenin diğerini yordama

**ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK
BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

gücüne sahip olduğuna ilişkin bir sonuca ulaşamamaktadır. Bu nedenle bundan sonra yapılacak çalışmalarda öğrencilerin coğrafya konusundaki başarılarının, öz yeterlik algıları ile birlikte hangi faktörler tarafından ne düzeyde ve ne yönde etkilendiğini belirlemeye yönelik model ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar önerilebilir. Ayrıca öz yeterlik eğer tüm öğrenme sürecini etkileyen bir faktör ise sonuçta başarı ile olan bu ilişkisinin coğrafya dersine yönelik tutumlara da yansımaları beklenebilir. Bu bağlamda öz yeterlik, başarı ve tutum ilişkisinin incelenmesinde ayrıca yarar görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2008). *Aktif Öğrenme* (10. Baskı). İstanbul: Bilişim Yayıncılık.
- Akarsu, S. (2009). *Öz-Yeterlik, Motivasyon ve Pisa 2003 Matematik Okuryazarlığı Üzerine Uluslararası Bir Karşılaştırma: Türkiye ve Finlandiya*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Akengin, H. (2007). “Eğitim Programlarında Coğrafyanın Yeri Nedir? Coğrafya Nasıl Öğretilmelidir?”. *Alan Öğretimi-İlköğretimde* (Ed. Ayla Oktay, Özgül Polat Unutkan). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Akengin, H.; Şahin, C. T.; Kaya, B.; Bengiç, G. ve Sargın, S. (2010). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bazı Genel Coğrafya Konuları ve Bunların Öğretimi ile İlgili Öz-Yeterlik Algıları”. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21: 78 – 97.
- Akşit, F. (2007). *Coğrafya Öğretiminde Aktif Öğrenmenin Akademik Başarı ve Tutum Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, F. (2011). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Akademik Benlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi”. *TurkishStudies - International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*, 6 (1): 661-677.

- Bahtiyar Karadeniz, C. (2011). “Öğretmenlerin Coğrafya Öz-Yeterlik İnançları(Ordu İli Örneği)”. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 9 (15): 28-47.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. United States of America: W. H. Freedman and Company.
- Bariş, F. (2009). *Timss-R ve Timss-2007 Sınavlarının Öğrenci Başarısını Yordayan Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, O. (2007). “Erzurum'daki Sosyal Bilimler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına Yönelik Öz Yeterlik Seviyeleri Üzerine Bir İnceleme”. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15: 201-221.
- Duman, B. (2007). *Lise Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Öz Yeterlik Algı Puanlarının Cinsiyete, Alanlara ve Farklı Düzeylere Göre İngilizce Başarısını Yordama Gücü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Elmas, B. (2006). *Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Temel Sorunları (Kartal İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gold, J. (2010). *The Relationship Between Self-Efficacy and Achievement in At-Risk High School Students*. Yayımlanmamış doktora tezi. Walden University College of Education.
- Göl, F. (2009). *Coğrafya Dersinde Bellek Destekleyicilerinin Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi Ortaöğretim 10. Sınıf*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, H. M. (2006). *Pendik İlçesinde Coğrafya Eğitimi ve Sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güngör Kazan, N. (2010). *Ortaöğretim IX. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasında Yaşanan Sorunların Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi (Ankara İli*

ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

- Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadeniz, C. ve Özdemir, N. (2006). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına İlişkin Öz Yeterlik İnançları (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği)”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 23-30.
- Keleşoğlu, Ş. (2011). *Öğrenme Stilleri, Akademik Özyeterlik, Seviye Belirleme Sınavı Puanları ve Öğrenci Özellikleri Değişkenlerinin Lise 1. Sınıf Akademik Başarısını Yordama Gücü Üzerine Bir Araştırma*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurbanoğlu, S. (2004). “Öz-Yeterlik inancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi”. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 137-152.
- Lodewyk, K. R.; Gammage, K. L. ve Sullivan, P. J. (2009).“Relations Among Body Size Discrepancy, Gender, and Indices of Motivation and Achievement in High School Physical Education”. *Journal of Teaching in Physical Education*, 28: 362-377.
- Margolis, H ve McCabe, P. P. (2006).“Improving Self-Efficacy and Motivation: What To Do, What To Say”. *Intervention in School and Clinic*, 41 (4): 218–227.
- Mutlu, A. (2012). *Self-Efficacy, Learning Strategies, Task Value And Gender: Predictors of 11th Grade Biology Achievement*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Özkan, Ş. (2003). *The roles of motivational beliefs and learning styles on tenth grade students’ biology achievement*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Özkeleş Çağlayan, S. (2010). *Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Geometri Dersine Yönelik Özyeterlik Algısı ve Tutumunun Geometri Dersi Akademik Başarısını Yordama Gücü*. Yayımlanmamış

yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Pajares, F. (1996). "Self-Efficacy Beliefs in Academic Settings". *Review of Educational Research*, 66 (4): 543-578.
- Pektaş, M. (2010). *Uluslararası Matematik ve Fen Bilimleri Eğilimleri Çalışması (Timss) Verilerine Göre Türkiye Örneğinde Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Saunders, J; Davis, L.; Williams, T. ve Williams, J. H. (2004). "Gender Differences in Self-Perceptions and Academic Outcomes: A Study of African American High School Students". *Journal of Youth and Adolescence*, 33(1): 81–90.
- Schunk, D. H. (1991). "Self-efficacy and academic motivation". *Educational Psychologist*, 26: 207-231.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme Teorileri Eğitimsel Bir Bakışla*, Çev. Ed. Muzaffer Şahin, PhD. 5. Baskıdan Çeviri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.